

Nordiska fornlemningar 04

Latinska runinskrifter

Återutgivning av text från 1819

En gratis e-bok från
e-boksforlaget.se

Nordiska fornlemningar 4
– IV. Latinska runinskrifter
– Återutgivning av text från 1819

av Johan Gustaf Liljegren
och Carl Georg Brunius

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-271-8

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du läsa om en spännande typ av föremål som förekommer i svenska kyrkor.

Det handlar om religiösa föremål som försetts med runinskrifter.

Här får du läsa om flera sådana föremål från bland annat Jönköpings och Kronobergs län. Bland annat en dopfont.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1819 i tidskriften "Nordiska fornlemningar. I-II Häftet" med rubriken "IV. Latinska Runinskrifter". Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksbiblioteket i januari 2017.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Du får gärna länka till den här e-boken eller skicka vidare e-boken till vänner och bekanta. Du får till och med ladda ner den och sprida den vidare på din egen sajt eller blogg – men då kan vi inte göra eventuella ändringar, rättelser eller kompletteringar.

IV. Latinska Runinskrifter

Den här texten publicerades ursprungligen år 1819 i tidskriften "Nordiska fornlemningar. I-II Häftet" med rubriken "IV. Latinska Runinskrifter". Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

Då man träffar inskrifter med Runor på hvarjehanda saker, som tillhörde kyrkotjensten och af Gudeligt innehåll, hänfö-
ras de med skäl till Christendomen. Då de finnas författade på Latin, hänvisa de till det tidehvarf, då Latin utgjorde lärda och förnämsta skrifspråket, och antyda tillika, att Runorna ej blott inskränktes till allmogen eller lekmän, utan att de, långt ifrån att af Munkarne afskys och utrotas, tvärt om af dem både kändes och brukades. En Latinsk inskrift med Runor, på ett sådant käril, som begagnades i helgedomen, kan svårligen hafva ditkommit utan de andeligas goda minne och biträde.

Af dylika inskrifter får man här nämna:

1. En klocka i Wrigstad uti Westra härad af Jönköpings län, som har följande upphöjda Runskrift:

ave maroa grasia plena tominus tekum bene tiktatu imulieribus aþ benetiktus fruktus vantris tui amen tikant omaia (*omnia*); eller

Hell Maria, du nådefulla. Herren med dig! Välsignad du ibland qvinnor, och välsigad din lifsfrugt! Allt säge Amen!

Här förekommer en i nyare Runristningar ej alldeles ovanlig sammandragning af 2:ne Runor, såsom *av, tu, an*, till en figur med begagnande af en gemensam staf eller ett upprättstående grundstreck till hvarje Runa. C och D hade bland Runorna inga motsvarande tecken: det förra uttrycktes då med Keller S, det sednare med T eller þ. Sista ordet, som ej fått rum i raden, sattes öfver densamma.

2. En dopfunt i Pjätteryds Kyrka uti Sunnerbo Härad af Kronobergs Län, hvilken, utom löfverk och djurbilder i samma smak med den, som finnes på andra gamla dopfuntar, har följande skrift med Runor inhuggen i brädden, som dock genom ett bortslaget stycke är stympad:

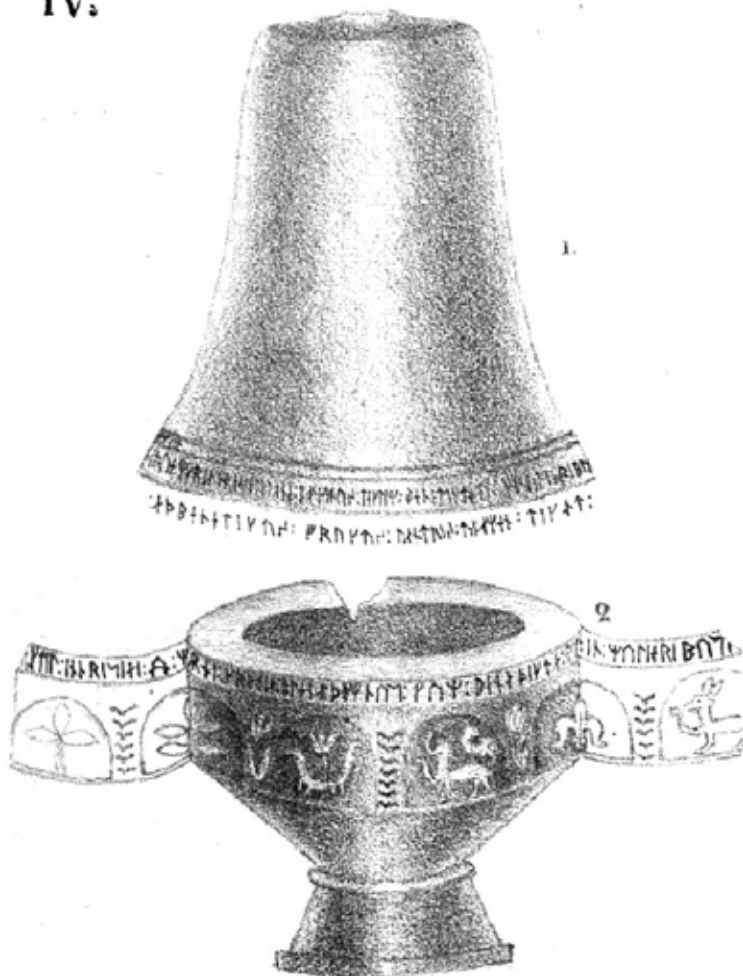
—— Ave Marni gracia plena þomnus tekum banapikta — — (*tu*) in mulieribus — — eller en del af ofvan anförda ängelns helsning till Jungfru Maria. Här äro 3:ne Runor: *ave* och *tekum* sammandragna till en enda figur; *Marni* för *Maria*; *banapikta* för *benepikta* beror af tvärstreckets dragning.

Denne änglahelsning på Latin förekommer äfven flerestädes skrifven med Runor. S a l e b y klocka i Vestergöthland har utom annat äfven: *Ave Maria grasia plena*, med bakframvända Runor och derunder: *Tionisius sit binitiktus* (*enl. Prof. Sjöborgs Klok. Inskr. Saml.*). P e r i n g s k ö l d har antecknat, det han funnit samma helsning med

Runor, inskurna i en ekelist på ett chorskrank.

På en klocka i Burseryd antydes med Runor, att hon är gjuten år 1238.

IV.

Latinska runinskrifter.

Viktiga ord och personer

Brunius, Carl Georg.

[1792–1869] Konstnär, arkitekt och konsthistoriker som växte upp i ett av världens mest hållristningsrikaste områden, Tanum. Mest känd för sin bok ”Försök till förklaringar öfver hållristningar” som kom 1868.

Liljegren, Johan Gustaf.

[1791–1837] Svensk fornforskare och riksantikvarie. Var en av landets första professionella arkeologer och var verksam som professor i ämnet vid Lunds universitet. Var en av 1800-talets främsta experter på runor och gav bland annat ut ”Run-urkunder” (1833).

Peringsköld, Johan.

[1654–1720] Svensk fornforskare. Hette Peringer tills han adlades år 1693. Gjorde många resor runt om i Sverige då han letade efter fornminnen och runstenar. Gav ut det omfattande verket ”Bautil” om svenska runstenar.

Sjöborg, Nils Henrik.

[1767–1838] Svensk historiker verksam som professor vid uni-

versitetet i Lund. Hans mest kända verk "Inledning till kännedom af fäderneslandets antiqviteter" kom 1797.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"

- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulla patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)